

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 23.08.2022. Nr.13/6-3

Atzinums par 2022. gada 3. augustā saņemto NEPLP vēstuli Nr. 168/3-2

Par NEPLP pārsūtīto vēstuli, kurā iekļauti iesniegumi

2022. gada 3. augustā sabiedrisko mediju ombuds Anda Rožukalne saņēma NEPLP vēstuli (turpmāk – Iesniedzējs vai Vēstule), kurā iekļauti divi Iesniedzēja iesniegumi Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam (KNAB). Abās vēstulēs KNAB Iesniedzējs vērš uzmanību uz iespējamu priekšvēlēšanu aģitācijas pārkāpumu gadījumiem LTV saturā.

Iesniedzējs KNAB lūdz izvērtēt, vai raidījumu demonstrācija nav pretrunā ar vairākām normatīvo aktu normām, kas attiecas uz priekšvēlēšanu aģitāciju, piemēram, Priekšvēlēšanu aģitācijas likuma 3.pantu, kā arī šā likuma 11., 12. pantu, un Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma 3. pantu.

NEPLP, pārsūtot ombudam vēstuli un Iesniedzēja KNAB adresētos iesniegumus, ņēmusi vērā sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuda kompetenci sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu jomā un lūdz sniegt atbildi uz Iesniedzēja iesniegumiem.

Laikā no 3. augusta līdz 22. augustam sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds iepazinās ar vēstuli un Iesniedzēja vēstuļu kopijām un tajās iekļauto informāciju, vērās ar jautājumiem pie Latvijas Televīzijas (turpmāk – LTV) galvenās redaktora Sīgita Roķes, kā arī izvērtēja LTV sniegto informāciju.

Sabiedrisko mediju ombuda kompetencē nav vērtēt sabiedrisko mediju darbības atbilstību normatīvajiem aktiem, tomēr programmas veidošana ir saistīta ar

redakcionālajām izvēlēm un konkrētie gadījumi būtu jāskata sabiedrisko mediju redakcionālo vadlīniju un LTV Rīcības un ētikas kodeksa ietvaros.

Izvērtējot iesniegumu un iepriekš minēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

konstatē:

[1] 2022. gada 3. augustā saņemtās vēstules pielikumos izklāstīts, ka 2022. gada 28. jūlijā LTV programmā demonstrēti divi raidījumu atkārtojumi, kuru saturā parādās persona, kas iekļautas 14. Saeimas kandidātu sarakstā, un persona, kas izvirzīta kā kāda politiskā spēka premjera amata kandidāts.

Iesniegumā pievienota informācija par šādiem raidījumiem:

- 1) Raidījuma “1:1” atkārtojums (demonstrēts plkst. 0.35; pirmo reizi demonstrēts 2021. gada 7. decembrī), kurā interviju sniedz profesors Anatolijs Danilāns, kas iekļauts partiju apvienības “Attīstībai/Par” kandidātu sarakstā.
- 2) Raidījuma “Personība. 100 g kultūras” atkārtojums (demonstrēts plkst. 2.15; pirmo reizi demonstrēts 2016. gada 12. aprīlī), kurā iekļauta intervija ar arhitektu un uzņēmēju Uldi Pīlēnu, kas ir partiju apvienības “Apvienotais saraksts – Latvijas Zaļā partija, Latvijas Reģionu apvienība, Liepājas partija” ministru prezidenta amata kandidāts.

[2] Skaidrojot konkrēto raidījumu izvēli un iekļaušanu 28.07. programmā, ja pirms to demonstrēšanas bija zināms raidījumos intervēto personu ieceres iesaistīties politiskajā darbībā 14. LR Saeimas vēlēšanās, LTV vēstulē ombudam raksta, ka “LTV nebija nodoms pārraidīt konkrēto raidījumu atkārtojumus priekšvēlēšanu aģitācijas periodā tāpēc, ka Uldis Pīlēns tika izvirzīts par partiju apvienības “Apvienotais saraksts – Latvijas Zaļā partija, Latvijas Reģionu apvienība, Liepājas partija” Ministru prezidenta amata kandidātu un ka Anatolijs Danilāns tika iekļauts partiju apvienības “Attīstībai/Par” kandidātu sarakstā. Par to, ka Uldis Pīlēns ir izvirzīts par partiju apvienības “Apvienotais saraksts – Latvijas Zaļā partija, Latvijas Reģionu apvienība, Liepājas partija” Ministru prezidenta amata kandidātu, tika paziņots tikai 2022. gada 20. jūlijā, par Anatolija Danilāna kandidēšanu informācija tika saņemta 2022. gada 9. jūlijā. Savukārt saskaņā ar LTV Programmu plānošanas instrukciju katra mēneša programmu plāns LTV programmās tiek veidots līdz iepriekšējā mēneša 5.-10. datumam. Tas nozīmē, ka jūlija mēneša programma tika saplānota līdz 5.-10. jūnijam. Vasaras sezonas plānošana ir vēl savlaicīgāka, jo periods no jūnija pēdējās nedēļas, kad

beigusies regulārā sezona, līdz augusta beigām/septembra sākumam vidēji 10 nedēļu garumā tiek plānots vienkopus pēc sleju principa. Atsevišķi, konkrēti raidījumi speciāli netiek plānoti, bet gan prime-time, gan nakts programmā tiek plānoti vienāda nosaukuma raidījumi maksimāli vienādā laikā pēc nedēļas vai dienu principa atbilstoši lineārajai programmai nepieciešamajā hronometrāžā. Papildus jāpiebilst, ka salīdzinājumā ar regulāro rudens/ziemas/pavasara TV sezonu ar apjomīgu oriģinālsatura apjomu, vasaras sezonas programmas specifika ir būtisks arhīva satura pieaugums. Vidēji oriģinālsatura un to atkārtojumu īpatsvars samazinās par 70%, tā vietā aktīvi un lielā daudzumā tiek plānoti arhīva raidījumi, kas nav piesaistīti konkrētam notikumam, procesam, gadalaikam u.tml.”.

[3] Papildus minētajam LTV informē, ka priekšvēlēšanu perioda kontekstā LTV vasaras programmas ietvaros apzināti netika plānoti informatīvo, analītisko, pētniecisko un ziņu žanru raidījumu atkārtojumi, kuros piedalās tobrīd zināmi politisko spēku un partiju pārstāvji.

“Atsaucoties uz situāciju ar konkrētajiem raidījumu, paskaidrojam, ka neviens no raidījumiem “Personība. 100 g kultūras” un “1:1” nakts programmā netika plānots mērķtiecīgi ar fokusu uz konkrētajiem raidījuma viesiem. Jūnija sākumā raidījumu “Personība. 100 g kultūras” un “1:1” atkārtojumi “LTV1” nakts programmā tika plānoti sešas nedēļas pēc kārtas, un neviens no tiem nav speciāli izvēlēts ar mērķi izcelt kādu konkrētu personu. Ņemot vērā, ka konkrētie raidījumi tika veidoti krietnu laika periodu pirms tam, kad kļuva zināms par konkrēto personu dalību 2022. gada Saeimas vēlēšanās, LTV ieskatā ir neiespējami, ka raidījumi varētu saturēt tiešus vai netiešus aicinājumus balsot par vai pret kādu deputātu kandidātu, kas pretendē uz ievēlšanu Saeimā 2022. gada rudenī,” norāda LTV pārstāve S.Rože.

[4] Sniedzot atbildi uz ombuda jautājumu, vai saskatāt, ka šādu atkārtojumu izvēle nozīmē arī LR un LTV redakcionālajās vadlīnijās vai LTV Rīcības un ētikas kodeksā iekļauto principu pārkāpumu, LTV atbild: “LTV ieskatā LTV nav pārkāpusi Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un LTV Rīcības un ētikas kodeksu, jo, kā jau minēts iepriekš, LTV vasaras programmas ietvaros apzināti netika plānoti informatīvo, analītisko, pētniecisko un ziņu žanru raidījumu atkārtojumi, kuros varētu būt piedalījušās personas, kas kandidē uz dalību 2022. gada Saeimas vēlēšanās. Savukārt kultūras raidījumu “Personība. 100 g kultūras” un raidījumu “1:1” atkārtojumi LTV programmā tika ieplānoti vēl pirms tam, kad kļuva zināms par konkrēto personu dalību Saeimas vēlēšanās”.

[5] Lūdzot skaidrot, kādi nosacījumi attiecas uz programmas veidošanu priekšvēlēšanu periodā un periodā, kad pieejami visu politisko spēku kandidātu saraksti 14. LR Saeimas vēlēšanās, LTV skaidro: “LTV ir izstrādājusi un ar 2022. gada 31. maija valdes lēmumu apstiprinājusi Nolikumu par bezmaksas aģitācijas un paziņojumu par tikšanos ar vēlētājiem izvietojšanas un raidījumu veidošanas kārtību valsts SIA “Latvijas Televīzija” programmās pirms 2022. gada Saeimas vēlēšanām, kurā ir noteikts, ka priekšvēlēšanu aģitācijas periodā ir aizliegts iekļaut raidījumos priekšvēlēšanu aģitāciju un ka priekšvēlēšanu aģitācijas perioda laikā personas, kas ir pieteiktas par deputātu kandidātiem vai kas pirms vēlēšanām publiski paziņojušas par savu līdzdalību kādas politiskās organizācijas, politisko organizāciju apvienības vai vēlētāju apvienības darbā, nedrīkst būt dalībnieki Televīzijas spēlēs, izklaides, kultūras, bērnu un sporta raidījumos, izņemot gadījumus, kad šāda dalība nepieciešama raidījuma pilnvērtīgam saturam. Tāpat laika periodā no 2022. gada 2. augusta līdz 2022. gada 1. oktobrim (ieskaitot) aizliegts izplatīt tādu personu vadītus raidījumus, gatavotus komentārus, intervijas un reportāžas, kuras ir pieteiktas par deputātu kandidātiem vai pirms vēlēšanām ir publiski paziņojušas par savu līdzdalību kādas politiskās organizācijas vai politisko organizāciju apvienības darbībā”.

[6] Skaidrojot, kā tiek plānoti LTV arhīva raidījumi, kad jau zināmi visi vēlēšanu kandidātu saraksti, LTV raksta: “Attiecībā uz ieplānotajiem arhīva raidījumiem procedūra ir tāda, ka brīdī, kad ir zināmi kandidātu saraksti – konkrēti vārdi un uzvārdi, programmas saturs tiek pārbaudīts vēlreiz – tiek izskatītas anotācijas, raidījumu apraksti un visa pieejamā informācija, lai pārliecinātos, ka nevienā no ieplānotajiem raidījumiem nav kandidātu sarakstos esošas personas”.

[7] Skaidrojot LTV priekšlikumus un rīcības, lai izvairītos no situācijām, kad atkārtojumos iekļautajos raidījumos piedalās priekšvēlēšanu aktuālajā politiskajā procesā iesaistītas personas un šāda publiska prezentācija var palielināt konkrēto personu atpazīstamību, salīdzinot ar citām personām, kas arī piedalās priekšvēlēšanu komunikācijā un ir iekļautas vēlēšanu kandidātu sarakstos, LTV galvenā redaktore atbild: “Precīza procedūras, laika grafika un atbildīgo definēšana, kas liek fiksēt jebkuru politisko paziņojumu par dalību vēlēšanās un tālāk to sinhronizēt ar ieplānotās programmas saturu.”

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

secina:

[8] Uz NEPLP vēstulē iekļautajos iesniegumos aktualizētajiem jautājumiem būtu attiecināmi sabiedrisko mediju redakcionālo vadlīniju 2.6. punkta "VARAS PĀRSTĀVJI LTV, LR RAIDĪJUMOS UN LSM.LV MATERIĀLOS" nosacījumi, kuros minēts, ka "Īpaši uzmanīgi sabiedriskie mediji darbojas priekšvēlēšanu aģitācijas periodā. Sabiedrisko mediju darbība pirms vēlēšanām detalizētāk ir aprakstīta velēšanu vadlīnijās, kas tiek veidotas un publicētas pirms katrām vēlēšanām". LTV vēstulē ir pievienojusi arī nolikumu "Par bezmaksas aģitācijas un paziņojumu par tikšanos ar vēlētajiem izvietošanas un raidījumu veidošanas kārtību valsts SIA "Latvijas Televīzija" programmās pirms 2022. gada Saeimas vēlēšanām". Tā otrajā daļā iekļautas precīzas priekšvēlēšanu aģitācijas un politiskās reklāmas definīcijas un nosacījumi, kas attiecas uz raidījumiem, to saturu, radījumu vadītājiem un to dalībniekiem. Priekšvēlēšanu aģitācija šajā dokumentā definēta kā "kādas politiskas organizācijas, politisko organizāciju apvienības, vēlētajū apvienības vai arī kāda deputāta reklamēšana Televīzijas programmā, ja tā satur tiešu vai netiešu aicinājumu balsot pat vai pret kādu politisko organizāciju, politisko organizāciju apvienību, vēlētajū apvienību vai arī deputātu kandidātu".

Ņemot vērā vēstulē minēto un pastāvīgi apkopoto informāciju, sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

vērš uzmanību:

[9] Sabiedrisko mediju ombuda darbības neatkarība garantēta Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma 20.pantā, ombuds atzinumus sniedz normatīvo aktu definētajās kompetences robežās un izmantojot sabiedrisko mediju Rīcības un ētikas kodeksu normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas sabiedrisko mediju satura veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz LTV Rīcības un ētikas kodekss nedod ombudam tiesības sniegt iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu, ombuds nevērtē Iesniedzēja uzskatus vai iesniegumā pausto viedokli.

Ņemot vērā secināto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

atzīst:

[10] LTV ir atbilstoši izanalizējusi arhīvu materiālu plānošanas procesu vasaras

periodā, ņemot vērā sabiedrisko mediju redakcionālās darbības vadlīnijas un LTV Rīcības un ētikas kodeksa nosacījumus, kā arī LTV iekšējo dokumentu nolikumu “Par bezmaksas aģitācijas un paziņojumu par tikšanos ar vēlētajiem izvietojuma un raidījumu veidošanas kārtību valsts SIA “Latvijas Televīzija” programmās pirms 2022. gada Saeimas vēlēšanām”. Pozitīvi vērtējams fakts, ka vasarā no izmantoto raidījumu arhīvu saraksta izslēgti informatīvo, analītisko, pētniecisko un ziņu žanru raidījumu atkārtojumi, kuros varētu parādīties aktuālā vēlēšanu procesa dalībnieki. Turklāt LTV, apzinoties nevēlamas politisko spēku iespējamo kandidātu prezentācijas iespējas arhīva raidījumos, apņēmusies uzlabot arhīva raidījumu plānošanas procedūras un to ievērošanu.

LTV programmā paredzēto arhīva materiālu plānošanas laikā ne vienmēr iespējams paredzēt aktuālā politiskā procesa norises un dinamiku, tostarp, jaunu kandidātu iekļaušanu politisko spēku sarakstos vai konkrētu personu izvirzīšanu politiskiem amatiem. Tāpēc netīši arhīva materiālu vidū nokļuvuši divi raidījumi, kuros piedalās persona, kas kandidē vēlēšanās un persona, kas izvirzīta par politiskā spēka premjera kandidātu. Tie ir daļa no līdzīgu raidījumu klāsta, tie nav īpaši izvēlēti demonstrēšanai konkrētā laika periodā.

Raidījumi demonstrēti laikā, kad jau sācies priekšvēlēšanu aģitācijas periods, bet vēl nav zināmi visi 2022. gada LR Saeimas vēlēšanām pieteiktie kandidāti. Tas nozīmē, ka LTV iespējas ievērot priekšvēlēšanu aģitācijas perioda ierobežojumus apgrūtina fakts, ka priekšvēlēšanu aģitācijas periods sākas ilgu laiku pirms deputātu kandidātu sarakstu iesniegšanas termiņa.

Izvērtējot arhīva raidījumu saturu un situāciju ar to demonstrēšanu, nav noticis sabiedrisko mediju redakcionālo vadlīniju un LTV Rīcības un ētikas kodeksa pārkāpums, jo raidījumu plānošanas procesā ievērots godprātības un atklātības princips, ēterā atkārtoto raidījumu saturā nav vērojama priekšvēlēšanu aģitācija un politiskā reklāma.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

Anda Rožukalne